

Συμβουλευτική χαρισματικών ενηλίκων:: μελέτη περίπτωσης

Βάσω Ανδρούτσου*

Βιβλιοθηκονόμος
Συστημική Οικογενειακή Θεραπεύτρια
Πρόεδρος ΣΓΚΧΤΠ

*Ελένη Ζώη

Ψυχολόγος,
Συστημική Οικογενειακή Θεραπεύτρια
Ψυχολόγος του ΣΓΚΧΤΠ

*Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων Χαρισματικών και Ταλαντούχων Παιδιών

*Κέντρο Συστημικής Θεραπείας και Συμβουλευτικής

Ημερίδα Ελληνικής Εταιρείας Συμβουλευτικής

Ιωάννινα, 20 Οκτωβρίου 2018

Τι είναι Χαρισματικότητα;

η έννοια της χαρισματικότητας είναι ασαφής, περίπλοκη και αμφιλεγόμενη, ειδικά στους ενήλικες (Jacobsen, 1999).

τρεις γενικές προσεγγίσεις για τον ορισμό της χαρισματικότητας:

η παραδοσιακή προσέγγιση:: νοημοσύνη, που ωστόσο δεν έχουμε κατάλληλα εργαλεία για ακριβής και αξιόπιστες μετρήσεις

η κλασσική προσέγγιση:: ευρύτερες οριοθετήσεις, π.χ. δέσμευση στον στόχο ή τα κίνητρα, που ωστόσο μπορεί να είναι απόντα ή να χαθούν στην πορεία

η πολύ-παραγοντική προσέγγιση:: κριτήρια εξαιρετικών επιδόσεων -αλλά γίνεται προφανής η σχετικότητα, μιας και ένας μαθητής μπορεί να χαρακτηριστεί χαρισματικός σε ένα πλαίσιο, αλλά ίσως όχι σε ένα άλλο

Που οφείλεται η χαρισματικότητα;

γενετικά και κληρονομικά καθορισμένοι παράγοντες
(φυλοσύνδετη στο X κληρονομικότητα)

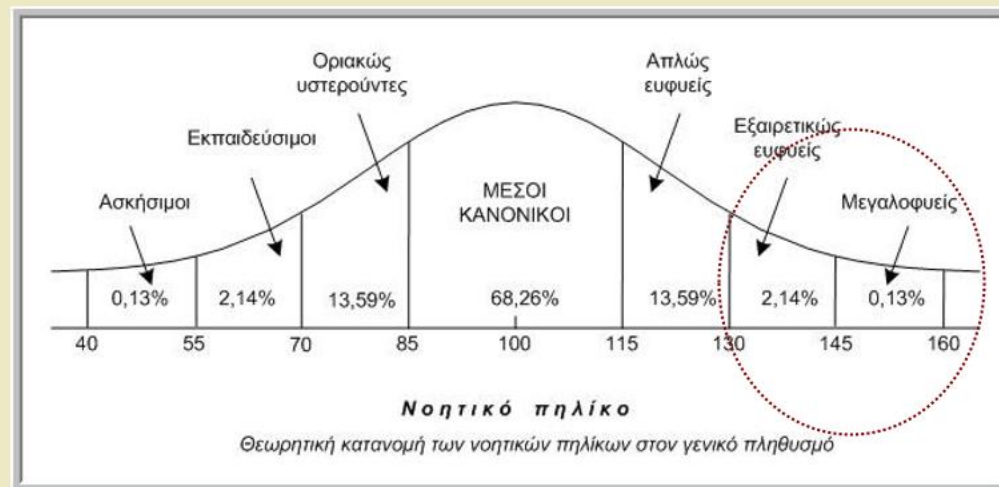
επίδραση των περιβαλλοντικών παραγόντων
(οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο θα μεγαλώσει, το σχολείο, η γειτονιά, ο χώρος εργασίας, η πόλη και η χώρα, η θρησκεία ...)

Πόσοι είναι οι χαρισματικοί

διαφωνία σχετικά με το ποιοι ανήκουν στην κατηγορία αυτή

στατιστική κατανομή (κατανομή Gauss) (κωδωνοειδής καμπύλη)

το **3% – 5%** χαρισματικοί

στατιστική αναγωγή στον πληθυσμό της Ελλάδας

Επίπεδο Νοητικού Δυναμικού ΜΟ (100)	Ποσοστό %	Προβλεπόμενη συχνότητα εμφάνισης στον πληθυσμό (1/x)	ΔΕΔΟΜΕΝΑ για τον ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ 10.816.286*	ΔΕΔΟΜΕΝΑ για τον ΠΑΙΔΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ 2.122.544*	ΔΕΔΟΜΕΝΑ για το ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ 1.542.424**
100	50%	1/2	5.108.000	1.061.272	771.212
110	27%	1/4	2.920.320	573.087	416.454
115	17%	1/6	1.838.720	360.832	262.212
120	10%	1/9	1.189.760	233.480	169.667
125	5,9%	1/17	638.144	125.230	91.003
130	3 %	1/33	324.480	63.676	46.273
135	1,4%	1/71	151.424	29.176	21.594
140	0,6 %	1/170	64.896	12.735	9.255
145	0,25%	1/400	27.040	5.306	3.856
150	0,09 %	1/3.000	9.734	1.910	1.388
155	0,03%	1/3.333	3.245	637	463
160	0,009 %	1/30.000	973	191	139
165	0,0024	1/41.667	260	51	37
170	0,006 %	1/165.000	65	13	9
175	0,00014%	1/714.286	15	3	2
180	0,00003%	1/3.500.000	3	Μοναδική περίπτωση	

* στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ
 ** στοιχεία Υπουργείου Παιδείας

Ποιος είναι χαρισματικός ?

κοινό χαρακτηριστικό η **εγγενής** ανεπτυγμένη αφομοιωτική και αντιληπτική **ικανότητα** και η **εγγενής** **περιέργεια** για τον κόσμο γύρω τους που διαφοροποιεί τα χαρισματικά άτομα από τους [χρονολογικά] συνομηλίκους τους από την στιγμή της γέννησής τους ήδη.

“ένα μυαλό που λειτουργεί ταχύτερα από το 95% του πληθυσμού” (Streznewski, 1999)

διαφοροποιημένη [πρώιμη (?)] **ανάπτυξη**
(**ασύγχρονη** αναπτυξιακή πορεία)

περπατούν και μιλούν νωρίτερα
αυξημένη εγρήγορση,
ανεπτυγμένο λεξιλόγιο,
“αδηφάγα” ανάγνωση,
ερωτήσεις που είναι “δύσκολο” να απαντηθούν,
δημιουργική σκέψη,
ασυνήθιστες διανοητικές ικανότητες
διαβάζουν και γράφουν πριν πάνε στο σχολείο
κάνουν πολύ περισσότερα από ό,τι τα παιδιά της ηλικίας τους

όσοι έχουν εργαστεί μαζί τους ή μεγαλώνουν χαρισματικά παιδιά, βρίσκουν και άλλα γνωρίσματα, όπως:: αυξημένη ενσυναίσθηση, έντονα συναισθήματα, υπερευαίσθησία, τελειομανία (Mendaglio & Peterson, 2007)

Ποιος είναι χαρισματικός ?

[αυτό-] και [ετερο-]προσδιορίζονται μέσα από τη **συμπεριφορά** τους

η παρατήρηση και η καταγραφή
εγγενών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων και συμπεριφορών

ΚΑΙ

η σύγκριση του παιδιού με τα άλλα παιδιά της ηλικίας του

δίνει **ακριβή εκτίμηση**

- για την **απόκλιση από τα αναπτυξιακά ορόσημα**
- και για την **σύγκλιση με τα οικογενειακά μοτίβα.**

αλλά τι συμβαίνει όταν γίνουν ενήλικες ??? ...

συνήθως συσχετίζουμε τους χαρισματικούς ενήλικες με υψηλά επιτεύγματα.

Στην πραγματικότητα::

χαρισματικός είναι ο νομπελίστας
χαρισματικός είναι και το «ρεμάλι» της πλατείας

Το παράδειγμα του **Albert Einstein** και του **William James Sidis**

διάνοια στη Φυσική,
στα 26 του είχε διαμορφώσει την *Θεωρία της*
σχετικότητας
απορρίφθηκε από το πανεπιστήμιο και επέλεξε
ένα μικρότερο πανεπιστήμιο για να σπουδάσει

πήρε **βραβείο Νόμπελ**
υπήρξε από τους πιο αναγνωρισμένους και
καταξιωμένους επιστήμονες

μαθηματική **διάνοια**,
στα 9 του είχε διαμορφώσει την *Θεωρία των*
τεσσάρων διαστάσεων,
έγινε δεκτός στο Χάρβαρντ 11 ετών και πήρε
Διδακτορικό στα 16

εγκατέλειψε τα πάντα - κοιμόταν στα **παγκάκια**
της πλατείας
πέθανε μόνος και ξεχασμένος επιβεβαιώνοντας
την “κατάρρα” που συνοδεύει τους
χαρισματικούς, ιδιαίτερα τα παιδιά-θαύματα.

χαρακτηριστικά

μπορούν να **λύνουν προβλήματα** πολύ **εύκολα** και πολύ **γρήγορα** μπορεί ωστόσο να **δυσκολεύονται να περιγράψουν τα ενδιάμεσα στάδια**

μπορούν να λύνουν προβλήματα με πολύ **δομημένο** και πολύ **γραμμικό αναλυτικό τρόπο** και μπορεί να κάνουν **λάθος σε μια απλή αριθμητική πράξη**

έχουν **ευρείες γενικές γνώσεις** και ενδιαφέρον και περιέργεια για τον κόσμο, θυμούνται **μεγάλο όγκο πληροφοριών**, μπορούν να μάθουν πολύ εύκολα, **απεχθάνονται** ωστόσο **την αποστήθιση και την επανάληψη**, και αποστρέφονται οτιδήποτε αφορά μηχανιστική απαρίθμηση και παπαγαλία

μπορεί να **ασχολούνται με πάρα πολλά πράγματα** ταυτόχρονα ή πάλι μπορεί να **εστιάζουν σε ένα μόνον πεδίο εις βάθος**

μπορεί να **έχουν έντονα** (σε ένταση μα και σε βάθος) **συναισθήματα**, αντιδράσεις και απόψεις ή μπορεί να **μοιάζουν αδιάφοροι και απαθείς** σε ό,τι συμβαίνει γύρω τους

μπορεί να **επιδιώκουν το τέλειο** ή μπορεί να **τα παρατούν μόλις πετύχουν το μίνιμουμ**

γιατί υπάρχουν
τόσο αντιφατικά μεταξύ τους
χαρακτηριστικά ?

Τι είναι αυτό που επηρεάζει την ικανότητά τους
να εστιάζουν,
να αναλύουν,
να αποφασίζουν,
να δρουν και να αντιδρούν
με συγκεκριμένους τρόπους;

ημισφαιρική κυριαρχία

αριστερό ημισφαίριο σειριακές/γραμμικές λειτουργίες

“ορθολογιστής” χαρισματικός
«γραμμικός», σειριακός, λογικο-
μαθηματικός στοχαστής,
βαθιά αναλυτική διεισδυτική σκέψη,
συγκεκριμένα ενδιαφέροντα,
προσγειωμένος, άκαμπτos,
τελειομανής,
επιμονή στην κυριολεξία,
αυτοπειθαρχία,
απόμακρος,
εσωστρεφής,
μεγάλη συναισθηματική ωριμότητα,
ιδιαίτερες δυσκολίες στην κοινωνική
επικοινωνία και την φανταστική
προβολή,
εκείνος “ο συμπαθής, ήσυχος,
ντροπαλός τύπος”

Επιστήμες

[Asperger, ΥΛΑ, Κατάθλιψη, OCD, κλπ]

δεξί ημισφαίριο ολιστικές λειτουργίες

“δημιουργικός” χαρισματικός
πλούσια φαντασία και αδιάκοπη
ροή σκέψης,
μεγάλη περιέργεια,
πολλά και διαφορετικά ενδιαφέροντα,
δυσκολεύεται να “κατεβάσει τους
διακόπτες”,
αμελής, περιπετειώδης,
παρορμητικός και ριψοκίνδυνος,
ανοργάνωτος,
αναβλητικός,
πάντα αργοπορημένος,
πολύ εξωστρεφής, πολύ ομιλητικός
και πολύ κοινωνικός,
“είρωνας” και σαρκαστικός,
εκείνος “ο ανήσυχος, αγαπητός,
χαοτικός ταραξίας”

Τέχνες

[Δυσλεξία, ΔΕΠ-Υ, Αγχώδεις διαταραχές, κλπ]

ΜΙΚΤΟΣ ΤΥΠΟΣ

η ημισφαιρική κυριαρχία στην επιστήμη και τις τέχνες

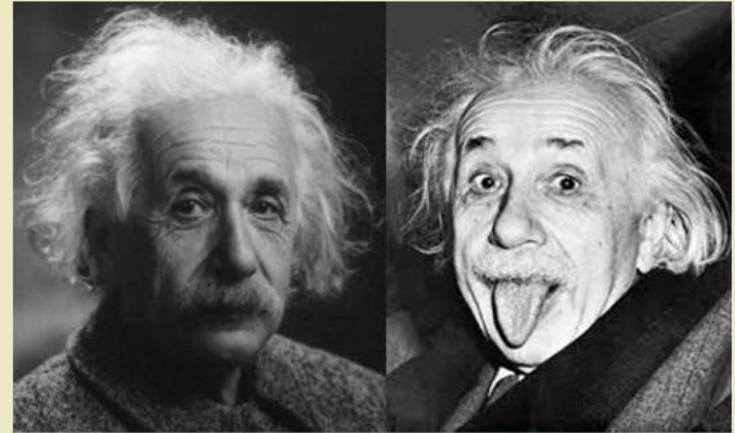
Marie Currie

Salvador Dali

Albert Einstein

Τι κάνει τους χαρισματικούς να «εγκαταλείπουν»

διαφέρουν από τον τυπικό μέσο όρο, αλλά κρίνονται από ένα σύνολο προτύπων που αφορούν τον γενικό πληθυσμό

τα χαρακτηριστικά που κάνουν κάποιον χαρισματικό, είναι και εκείνα που οι άλλοι του ζητούν να αλλάξει ή/και να απαρνηθεί

**Ο χαρισματικός, εάν είναι ο εαυτός του δεν θα “ανήκει”
εάν ανήκει δεν θα είναι ο εαυτός του**

δυσλειτουργικά πλαίσια → καθιστούν τον χαρισματικό διαρκώς ευάλωτο

βρίσκονται σε μια διαρκή **στέρηση** που μπορεί να οδηγήσει σε μόνιμη αποδυνάμωση των ικανοτήτων τους

οι μόνιμα **ανεκπλήρωτες** –μαθησιακές, συναισθηματικές, κοινωνικές, επικοινωνίας, συντροφικότητας, αίσθημα του «ανήκειν»,– **ανάγκες** τους τούς οδηγούν σε «**παραίτηση**».

η απαίτηση για πρόκληση γρήγορα αντικαθίσταται από πλήξη

η πλήξη είναι κάτι που οι χαρισματικοί το βιώνουν όλη τους τη ζωή και αυτό γίνεται συντριπτικό στην πορεία των χρόνων

η περίπτωση του Α

Ο Α είναι 27 ετών. Έχει πρόσφατα χωρίσει από την σύντροφό του, κοιμάται άσχημα, δεν έχει φίλους, στην δουλειά αντιμετωπίζει προβλήματα

όλοι περιμένουν πολλά από εκείνον, και εκείνος από τον εαυτό του, συχνά δεν μπορεί να ολοκληρώσει κάτι που αναλαμβάνει, ασχολείται «με πολλά και τίποτα», οι σχέσεις του έχουν προβλήματα, τον κοροϊδεύουν συχνά, τον θεωρούν αγενή και αναιδή

γνώριζε ότι ήταν «διαφορετικός» από τότε που ήταν παιδί:: σκέψεις που δεν έκαναν τα άλλα παιδιά,, ακόρεστη όρεξη για διάβασμα,, ανησυχίες για τα φτωχά παιδιά και τον πόλεμο, για τον θάνατο, για τον Θεο,, δυσκολίες να κάνει φίλους,, «επώδυνες» αναμνήσεις από το σχολείο,, άγχος,, βαθύ αίσθημα μοναξιάς

στο Γυμνάσιο λαμβάνει διάγνωση ΔΕΠ-Υ, Δυσλεξία

η περίπτωση του Α

Η αφήγηση για τον εαυτό:

Ξέρω πως είμαι **έξυπνος** άνθρωπος όμως δεν τα καταφέρνω σε πολλά πράγματα. Μου άρεσε το σχολείο, μα **βαριόμουν** αφάνταστα, τα ήξερα σχεδόν όλα όσα έλεγαν οι δάσκαλοι, και **δεν με ενδιέφερε**, μιλούσα πολύ, πεταγόμουν όλη την ώρα, ήθελα να μιλήσω κι εγώ μια φορά για το βιβλίο που είχα διαβάσει ή για κάτι πολύ ενδιαφέρον που είχα μάθει ... οι δάσκαλοι μου έλεγαν πως είμαι **τεμπέλης**, και πως δημιουργώ πολλά προβλήματα, “είμαι **προβληματικός**”

Στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο τα πράγματα έγιναν χειρότερα. Δυσκολεύομαι να δεχθώ πως οι εκπαιδευτικοί δεν γνώριζαν ούτε τα μισά από όσα γνώριζα εγώ και με **«τιμωρούσαν»** κάθε φορά που δεν μπορούσαν να απαντήσουν σε όσα ρωτούσα και σε όσα ήθελα να μάθω, οι συμμαθητές με έβρισκαν **«περίεργο»**, ήξερα όλη την ύλη από όλα τα μαθήματα μα όταν ήταν να γράψω εξετάσεις, χανόμουν, ήθελα να τα γράψω όλα και κατέληγα με ένα κείμενο που δεν έβγαζε νόημα και με γράμματα που δυσκολεύομαι ακόμη κι εγώ να διαβάσω.

Στο πανεπιστήμιο τα **παράτησα**, δεν είχε για εμένα **κανένα νόημα** να συνεχίσω κάτι που **δεν με ενδιέφερε**. Δυσκολεύουν να ξυπνήσω το πρωί, και όταν το κατάφερνα, ο καθηγητής δεν θα είχε έρθει, θα είχε έρθει με καθυστέρηση, θα επαναλάμβανε τα ίδια δέκα φορές.

Και στη δουλειά, με τρελαίνει η ιδέα να πρέπει να εργάζομαι οκτώ ώρες κλεισμένος σε ένα γραφείο ...

η περίπτωση του Α

Οι περισσότεροι χαρισματικοί **δεν αντιλαμβάνονται την χαρισματικότητά τους**. Γνωρίζουν ότι δεν «ταιριάζουν» αλλά δεν γνωρίζουν γιατί (Jacobsen, 1999).

Φθάνουν στον θεραπευτή με αίτημα να αντιμετωπίσουν [μια] ατέλειωτη λίστα με **δυσκολίες** –δευτερογενούς τύπου – που δεν συνειδητοποιούν ότι συνδέονται με την χαρισματικότητά τους.

Ως θεραπευτές, χρειάζεται να μπορούμε να εντοπίσουμε τα **μοτίβα** που εμφανίζονται επανειλημμένα στην θεραπεία και που σχετίζονται με τις **ιδιαίτερες κοινωνικές και συναισθηματικές ανάγκες** των χαρισματικών ατόμων, τα **ιδιαίτερα χαρακτηριστικά** τους, και τις ιδιαίτερες **προκλήσεις** που αντιμετωπίζουν.

Το να εξηγήσουμε τα **εγγενή** γνωρίσματα και χαρακτηριστικά της χαρισματικότητας και τα συνεπακόλουθά τους, τι πραγματικά σημαίνει να είναι κάποιος χαρισματικός, και τι συμβαίνει στον κύκλο της ζωής ενός χαρισματικού ατόμου, συχνά μπορεί να είναι από μόνο του αρκετό και να έχει βαθύ αντίκτυπο στην έκβαση της θεραπείας

η περίπτωση του Α

επικυρώσαμε τις **οδυνηρές ιστορίες των σχολικών χρόνων** και τα αισθήματα θλίψης, θυμού και απογοήτευσης για την σπατάλη χρόνου και τις χαμένες δυνατότητες, την αποτυχία, την εγκατάλειψη των σπουδών (Clark, 1997).

ακούσαμε με προσοχή τις **υπαρξιακές/φιλοσοφικές ανησυχίες και αμφιβολίες** του (Ποιος είμαι, ποιος είναι ο σκοπός μου, είμαι πράγματι “προβληματικός;”...) –πολύ φυσικές για τους χαρισματικούς, που μπορούν ωστόσο να οδηγήσουν σε σοβαρή κατάθλιψη, έντονα σωματικά συμπτώματα, φοβίες και μεταφυσικές αγωνίες–, και τον βοηθήσαμε να βρει τρόπους να ικανοποιήσει τις ανάγκες φροντίδας προς τους άλλους για παράδειγμα:: μέσω εθελοντισμού, γραφής, ομάδων ενδιαφερόντων, κ.ά.

κατανοήσαμε την **πίεση** από τις **μη ρεαλιστικές προσδοκίες** των άλλων και του ίδιου από τον εαυτό του για “εκπληκτικά” αποτελέσματα, την **τελειομανία**, την **αναβλητικότητα**, τον εξουθενωτικό **φόβο αποτυχίας**, και δεν προσπαθήσαμε να την μειώσουμε αλλά τον βοηθήσαμε να δημιουργήσει στρατηγικές αντιμετώπισης, π.χ. να θέτει προτεραιότητες, να απλουστεύει τις λιγότερο σημαντικές δραστηριότητες, να μοιράζεται ευθύνες και καθήκοντα, κλπ.

αναφερθήκαμε στις **αισθητηριακές υπερευαισθήσιες** (ευαισθησίες Dabrowski) και «αποπαθολογικοποιήσαμε» την ευαισθησία στους ήχους, στα οπτικά ερεθίσματα, στις υφές, στις μυρωδιές που δυσκολεύουν έναν χαρισματικό να παραμείνει σε ένα περιβάλλον με έντονα ερεθίσματα και που μπορεί να τον κάνει να γίνει αγενής εγκαταλείποντας αιφνιδιαστικά την παρέα ή σχολιάζοντας με ένταση για τον χώρο που μυρίζει έντονα.

η περίπτωση του Α

κάποιοι χαρισματικοί βιώνουν με πραγματική αγωνία τις **επιλογές σταδιοδρομίας** λόγω των πολλών, ποικίλων και αντιφατικών ενδιαφερόντων και δεξιοτήτων τους, λόγω της ανάγκης τους να επιλέξουν ένα επάγγελμα με νόημα, να εργάζονται με γρήγορους ρυθμούς και να έρχονται σε επαφή με κόσμο, να είναι αυτοαπασχολούμενοι και όχι υπάλληλοι... Κατανοούμε το βάρος μια τέτοιας διαδικασίας λήψης αποφάσεων και είναι μια **ανακούφιση** για τον χαρισματικό να μπορεί να «θρηνήσει» τις επιλογές σταδιοδρομίας που ίσως δεν θα καταφέρει ποτέ να κάνει.

οι χαρισματικοί δυσκολεύονται στις **σχέσεις** τους:: δυσκολεύονται να βρουν φίλους, συνεργάτες και συντρόφους και βιώνουν μια μακράς διάρκειας μοναξιά. Οι χαρισματικοί αναζητούν σχέσεις με νόημα με ανθρώπους με τους οποίους θα μπορούν να είναι ίδιοι με αυτούς και θα μπορούν να τους αποδεχθούν και να τους κατανοήσουν.

επιθυμούν δεσμούς με ανθρώπους που να «βουτούν» τόσο βαθιά όσο και οι ίδιοι, ειδικά στο συναισθηματικό, νοητικό και πνευματικό επίπεδο. Αλλά συχνά κολυμπούν μόνοι. Όταν όμως αποκτήσουν μια πιο ξεκάθαρη εικόνα για τον εαυτό τους, μπορούν να αρχίσουν να βρίσκουν ικανοποιητικές συνεργασίες και φιλίες, επειδή γνωρίζουν καλύτερα ποιοι είναι και τι ψάχνουν.

η περίπτωση του Α

«Υπάρχει ένα νόημα τώρα» λέει ο Α. «Δεν χρειάζεται να βλέπω τα πάντα ως συμβιβασμό. Μπορώ να είμαι με τους άλλους και να είμαι ο εαυτός μου! Έχω αυτό το δικαίωμα!»

Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός χαρισματικών που αναζητά θεραπεία:: ένας πληθυσμός που δεν έχει μελετηθεί και που είναι συχνά **«αόρατος»**.

Οι χαρισματικοί αντιμετωπίζουν σοβαρές προκλήσεις και συχνά «παθολογικοποιούνται» οι φυσικές για εκείνους συμπεριφορές.

πολλές από τις συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες
που βιώνουν οι χαρισματικοί
παύουν να υφίστανται
όταν τα πλαίσια ικανοποιούν
και τις δικές τους ανάγκες και τις δικές τους ικανότητες

η χαρισματικότητα

ΔΕΝ είναι ταμπέλα,

ΔΕΝ είναι διαταραχή,

ΔΕΝ είναι αναπτυξιακό στάδιο που θα διανυθεί και θα ολοκληρωθεί,

ΔΕΝ είναι παθολογία

:: ΕΙΝΑΙ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

τα χαρισματικά άτομα χρειάζονται
να ταιριάζουν και να ανήκουν
υπό όρους προσωπικής διακριτότητας

Βιβλιογραφία

- Amend E.R., & Peters D.B. (2012). *Misdiagnosis, Dual diagnosis, and missed diagnosis of gifted children and adults*. SENG Conference, CE Workshop, July 13.
- Clark, B. (1997). *Growing up gifted*. Upper Saddle River: Prentice Hall.
- Dabrowski, K. (1972). *Psychoneurosis is not an illness*. London: Gryf
- Jacobsen, M. (1999). *The gifted adult*. New York: Ballantine.
- Mendaglio, S., Peterson, J., (2007). *Models of counseling gifted children, adolescents and young adults*. Waco: Prufrock.
- Sousa, D. (2009). *How the gifted brain learns*. 2nd ed. Corwin
- Streznewski, M. (1999). *Gifted Grownups*. New York: Wiley and Sons.
- Yermish, A. (2010). *Cheetahs on the Couch: Issues Affecting the Therapeutic Working Alliance With Clients Who Are Cognitively Gifted: Thesis*. Massachusetts School of Professional Psychology.
- Ανδρούτσου, Β., Νικα, Γ., Φωτοπούλου, Β., & Καστάνοβα, Μ. (2016). Βραχεία θεραπεία εστιασμένη στη χαρισματικότητα. 9ο Ευρωπαϊκό Συνέδριο EFTA, Αθήνα, 28.09 – 01.10.2016. <http://giftedchildreng.gr.blogspot.gr/2017/01/blog-post.html>
- Ανδρούτσου Β., Τσάκωνα Ε., Μπαντέλη Ρ., & Δήμου Α. (2015). Διπλή Διαφοροποίηση, Λανθασμένες Διαγνώσεις, και Εργαλεία Αξιολόγησης της Χαρισματικότητας. 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΨΕΒΕ "Ψυχολογία και Εκπαίδευση". Ιωάννινα, 9-11.10.2015. <http://giftedchildreng.gr.blogspot.gr/2015/10/blog-post.html>
- Ζώη, Ε., & Ανδρούτσου, Β. (2017). Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά χαρισματικών παιδιών που οδηγούν σε λανθασμένες διαγνώσεις. 1^ο Συνέδριο Counseling - Coaching : Διαμεσολάβηση και Διευκόλυνση : Γεφυρώνοντας τις διαφορές για μια νέα Συμβουλευτική της Κρίσης. Πανεπιστήμιο Αιγαίου – Επαγγελματικά Προγράμματα Ενδυνάμωσης και Συμβουλευτικής, Θεσσαλονίκη, 7-8.10.2017. <http://giftedchildreng.gr.blogspot.gr/2017>
- Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων Χαρισματικών και Ταλαντούχων Παιδιών. <http://giftedchildreng.gr.blogspot.gr> (©2014 – 2018).
- Τόμπρου, Δ.- Μ. (2013). Μελέτη λειτουργικής πλευρίωσης σε παιδιά υψηλής, μέσης και χαμηλής νοημοσύνης με τη χρήση συμπεριφορικών δεικτών και απεικόνισης εγκεφάλου. Διδακτορική Διατριβή. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ). Σχολή Επιστημών Αγωγής. Τμήμα Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης.
- Φουστάνα, Α. & Παπαδάτος, Γ. (2012). Ο ρόλος της ευφυΐας στον ανθρώπινο πολιτισμό: Η ευφυΐα ως πολιτισμικό, ψυχοφυσιολογικό και εκπαιδευτικό φαινόμενο. Αθήνα: Πεδίο

σας ευχαριστούμε

Βάσω Ανδρούτσου
698 57 57 285
vandrout@yahoo.gr

Ελένη Ζώη
697 30 41 738
elenizoiros@gmail.com

URL: <http://giftedchildreng.gr.blogspot.gr>

FB: [Σύλλογος Γονέων Χαρισματικών και Ταλαντούχων Παιδιών](#)

reative Commons:

αφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή 4.0 Διεθνές